

Metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus

I. Hetkeolukord ning tehtud uuringud

II. Probleem, sihtrühm ja eesmärk

III. Kaalutud lahendused

IV. Kavandatavad muudatused

V. Määratletud mõju

VI. Väljatöötamise tegevuskava

I. Hetkeolukord ning tehtud uuringud

1. Kehtiv kord	• Metsaseadus; • keskkonnaministri 4. jaanuari 2007. a määrus nr 2 „Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend, vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja vääriselupaiga kasutusõiguse arvutamise täpsustatud alused“; • keskkonnaministri 16. jaanuari 2009. a määrus nr 2 „Metsa korraldamise juhend“; • keskkonnaministri 27. detsembri 2006. a määrus nr 88 „Metsa majandamise eeskiri“; • Vabariigi Valitsuse 07. jaanuari 2016. a määrus nr 2 „Metsaressursi arvestuse riikliku registri põhimäärus“; • keskkonnaministri 21. detsembri 2006. a määrus nr 82 „Metsakorraldaja katsetöödele ja eksamitele esitatavad nõuded, katsetööde ja eksamite korraldamise ning tulemuste hindamise ja metsakorraldaja tunnistuse andmise kord“.
2. Seotud strateegiad ja arengukavad	• Eesti metsanduse arengukava aastani 2020.
3. Tehtud uuringud	• Analüüs „Vääriselupaiga kaitse – kontseptsiooni muutmise vajaduse hinnang“, EMÜ, 2015: http://www.envir.ee/sites/default/files/vep_raport.pdf • Analüüs vääriselupaikade kaitsemehhanismile, Keskkonnaministeerium, 2015: http://www.envir.ee/sites/default/files/keskkonnaministeeriumi_analuus_vepi_kaitsemehhanismile.pdf • Riigimetsa Majandamise Keskuse teadusprojekt „Turberaiete ökoloogilis-majanduslik analüüs ja näidispüsikaitsealade võrgustiku rajamine“, EMÜ, 2014: http://www.rmk.ee/files/Rakendusuuringu_lopparuanne_turberaie.pdf • „Valikraie ja kujundusraie juhend“, EMÜ, 2014 • Keskkonnaagentuuri uuring „Metsateatistega kavandatud lageraiete teostamise analüüs 2014. aasta ortofotode põhjal“

	• Eesti metsanduse arengukava aastani 2020 täitmise aruanne 2011–2014: http://www.envir.ee/sites/default/files/metsanduse_arengukava_2020_vahearuanne_2014.pdf • Puistupõhiste küpsusvanuste rakendamise analüüs (EMÜ, 2011) • Metsade majandamisel eraldisepõhise langi pindala rakendamise mõjude analüüs (EMÜ, 2011) • Ettepanekud metsaseaduse (MS) ja metsa majandamise eeskirja (MME) metsaraieid käsitlevate peatükkide muutmiseks (EMÜ 2015) • Metsaressursi analüüs süsinikusidumise maksimeerimiseks (EMÜ 2015)

II. Probleem, sihtrühm ja eesmärk

4. Probleemi kirjeldus ja selle tekkimise põhjus	<u>Probleem 1</u> Metsaseadusega seatud raievanused ei võimalda majandusmetsade puistuid optimaalses eas kasutusse võtta. Seetõttu väheneb puistu tootlikkus ning juure- ja tüvemädanike tõttu halveneb puidu kvaliteet. Vanuse kasvades väheneb juurdekasv ehk süsiniku sidumine. Selle tulemusel ei kasutata maksimaalselt ära metsade võimet siduda peamiselt teistes sektorites tekkivat CO₂ heidet. Pikendatud raiering mõjutab negatiivselt investeringuid metsauuendamisse. Uuendusraiate käigus raiutav puit moodustab 70–80% kogu raiemahust. Majanduslikult on kasulik, kui võimalikult suur osa raiutavast puidust, eriti okaspuupuidust, oleks tarbepuit. Uuendusraiet lubav vanus on peamisi tegureid, millega riik saab mõjutada turule tuleva puidu kogust ja kvaliteeti. Majandatav mets tuleks raiuda vanuses, mil puidu realiseerimisest saadav tulu raieringi keskmisena aasta kohta on maksimaalne. Puistupõhiste küpsusvanuste rakendamise mõju analüüsi (EMÜ, 2011) kohaselt on metsaseaduse järgi uuendusraiet lubav küpsusvanus oluliselt kõrgem puistute kasvu seaduspärasusi (juurdekasvu dünaamika, saadavad sortimendid, puistute kahjustused) arvestavast majanduslikust hinnaküpsusest. Kuuse enamusega puistute korral on vahe umbes 25 aastat. <u>Probleem 2</u> Osade metsaseaduses nimetatud raieviiside tingimused on kattuvad, metsaomanikul on keeruline otsustada, millist raiet on otstarbekas teha, seetõttu ei leia lageraiele alternatiivsed raieliigid kasutust. Edukaid näiteid metsade uuendamisest turberaieite abil leidub Eesti metsades vähe. Valikraie ja püsimeetsa kordaläinud näited puuduvad. Aegjärksel raiel nõutav esimese etapi järgne minimaalne täius on liiga kõrge ja ei võimalda edukat uuenduse teket ega arengut. Metsa majandamise eeskirjas

fikseeritud rinnaspindala, mis pärast valikraiet peab alles jääma, on samuti loodusliku uuenduse tekkeks liiga kõrge.

Seaduses käsitletakse eraldi turberaieid ja selle kolme alaliiki (aegjätkne, häil- ja veerraie), valikraieid ja uude viisina kujundusraieid. Eraldi käsitletakse ka seemnepuid ja säilikipuid. Samas on neis metsakasvatustlikes terminites ja vastavates tegevustes väga palju kattuvat.

Probleemiks on ka püsimeetsa ebamäärasus kehtivas õiguses, mis põhjustab palju segadust. Tuleks lähtuda põhimõttest, et valikraieid tehakse ainult püsimeetsas või püsimeetsana kavandatavas puistus.

Probleem 3

Probleem on vääriselupaikade ebapiisav kaitse ja kaitse puudulik regulatsioon. Üks põhjus on tingitud metsaseaduse § 23 lõikes 1 esitatud vääriselupaiga (VEP) mõiste erinevusest võrreldes esialgse kontseptsiooniga. Seaduses on piirangud kehtestatud VEPI suuruselt (kuni 7 ha) ja selle asukohast lähtuvalt (vaid väljaspool kaitstavat loodusobjekti). Sellised piirangud on tingitud asjaolust, et kehtiva korra kohaselt on võimalik kõigil, kelle maal on VEP, sõlmida selle kaitseks isikliku kasutusõiguse seadmise leping riigi kasuks (edaspidi *kaitseleping*). Selliste piirangutega jääb välja aga osa (30%) inventeeritud ja teaduslikule VEPI mõistele vastavatest suure loodusväärtusega VEPIdest (nii riigi- kui eramaal) ning neile ei ole võimalik tagada kaitset. Lisaks on reguleerimata VEPIde kaitse avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele kuuluvatel maadel, sh munitsipaalmaadel. Varem kehtinud korra alusel on Tahkuranna vallavalitsusega sõlmitud 49,5 ha kohta VEPI kaitseks leping, mis kehtib kuni 2021. aastani. Tegemist on maatulundusmaa sihtotstarbega munitsipaalmaaga, kus lepingu lõppedes puudub õiguslik alus kaitselepingu jätkamiseks.

Teine probleem on ebaproportsionaalsus looduskaitseväärtuse ning kaitselepingutega seotud halduskoormuse vahel. Erineva suurusega VEPIde kaitseväärtus ja menetlusega seotud halduskulud ei ole tasakaalus – mida väiksemad on VEPId, seda suuremaks kujuneb nende halduskulu pindala kohta, samas loetakse väärtuslikumaks just suurepinnalisi VEPE. Samuti tähendab suurte VEPIde kaitse omanikule palju suuremat saamata jäänud tulu.

Probleem 4

Metsakahjustuste likvideerimise protsess on ülereguleeritud, menetluses on kattuvaid etappe ja liigset bürokraatiat. Metsaseaduse § 41 kohustab metsaomanikku esitama metsateatist ka selliste oluliste metsakahjustuste kohta, mis on litsentseeritud metsakorraldaja esitatud andmete alusel metsaressursi arvestuse riiklikusse registrisse (edaspidi *metsaregister*) kantud ja millest on riigil ülevaade olemas. Metsakahjustuse teatise alusel teeb riik metsakaitseeksporti (MKE), mille tulemustes tuuakse välja metsakahjustuste informatsioon, mis on

metsakorraldamise käigus juba fikseeritud. Metsaomanik peab metsakahjustuse likvideerimiseks esitama vajaduse korral veel ka raie kohta metsateatise. Riik menetleb samu andmeid kolm korda (andmed kantakse registrisse, menetletakse kahjustuse metsateatist ja seejärel raie metsateatist). Lisaks tehakse välitoid MKE koostamiseks olukorras, kus samad andmed on juba metsaregistrisse kantud. Sellega kaasnevad riigile väga suured ja seejuures põhjendamatud halduskulud.

Probleem 5

Metsaomanikul puudub kindlus, et ta saab oma metsa soovitud ajal majandada, kuna metsaomandi kasutamine sõltub piirinaabrite otsustest ja tegevusest. Kehtib printsiip – kes esitab esimesena, sellel on ka eesõigus saada raieks luba. Metsaseaduse § 29 lõikes 11 sätestatakse lageraielankide lubatud suurimad pindalad. Lageraie tegemiseks on vaja esitada metsateatis, mis kehtib 12 kuud alates Keskkonnaameti lubava märke tegemisest. Keskkonnaameti spetsialist kontrollib teatiste menetlemisel muu hulgas, et kavandatavate ja omavahel ühist piiri omavate lageraielalade pindala ei ületaks lubatud ülemmäära ja seda ka juhul, kui need asuvad eri omanike kinnistutel. Metsateatis võimaldab raiuda, kuid ei kohusta seda tegema. Metsateatistega, mida tegelikkuses ei realiseerita, hoitakse kinni lubatud lageraielankide pindalad, välistades sellega raied ka piirnevatel eraldistel. Kui võtta aluseks Keskkonnaagentuuris tehtud uuring, siis 40%-l juhtudest jäävad erametsaomanike esitatud metsateatiseid realiseerimata. Seega raiet ei tehta, kuid teatisega on võetud piirneva kinnistu omanikult võimalus raie tegemiseks. Valdavalt on sellised probleemid juhuslikku laadi, kuid teatud juhtudel on võimalik ka pahatahtlikkus. Esitades aastast aastasse samale alale raieteatise ilma reaalse soovita neid realiseerida on võimalus blokeerida naabri soov oma metsaomandit kasutada.

Probleem 6

Metsaomanikud ei kasuta metsateatise registreerimise võimalust, seega jääb kasutamata neile loodud võimalus raiete operatiivseks kavandamiseks ning ei vähene metsateatiste menetlemise halduskulud.

Metsaseaduse § 41 kohaselt saab registreerida metsateatise kavandatavate raiete kohta eeldusel, et metsaregistris on enne seda vähemalt 30 päeva olnud avalikustatud metsa inventeerimisandmed. Nagu näitab praktika, nullib 30 päeva nõue normi eesmärgi lühendada metsateatise menetluse aega. Kuna tegelikkuses menetlusaeg isegi pikeneb, esitavad metsaomanikud metsateatise ikka menetlemiseks Keskkonnaametile. 2015. aasta kümne kuu jooksul on erametsaomanikud ise registreerinud metsateatise vaid 0,36% kõigist erametsaomanike esitatud teatisest. See tähendab, et ei realiseeru ka teine eesmärk – halduskulude vähendamine. Kolmas eesmärk oli anda piirinaabritele

võimalus jälgida naabruskonna metsade olemit. Kuna metsateatise ei ole registreerima hakatud ja seega ei avalikustata ka inventeerimisandmeid, ei aita sätestatu kaasa ka sellele eesmärgile. Küll on eesmärk täidetud avalikkusele kättesaadava teemakaardiga, mille metsaregister genereerib metsa inventeerimisandmete alusel. Teemakaardilt on võimalik näha alasid, kus majandustegevus on võimalik. Kuna ligi 80%-l metsamaast on kehtivad inventeerimisandmed, on kõigil huvitatutel võimalik kogu sellel alal jälgida, kus mingi tegevus on lubatud, ning juba aegsasti võtta ühendust ja pidada läbirääkimisi näiteks selliste metsamaade omanikega, kus lageraie tegemine on lubatud, kuid kus ollakse huvitatud oma kodu ümbruses küpse metsa säilitamisest.

Probleem 7

Metsaseadusega sätestatud metsa inventeerimisüksus ei ole enam ajakohane, kuna tänased majandamisüksused on inventeerimiseks ebamõistlikult suured. Metsaseaduse § 11 lõige 4¹ sätestab muu hulgas, et metsa inventeeritakse ülepinnalise takseerimisega katastri- või majandamisüksuste kaupa. Riigimetsa puhul on katastriüksuse suurus kuni paar tuhat hektarit ning majandamisüksusteks on metskonnad, mis on maakonna suurused. Seega on metsa inventeerimisandmete kogumine äärmiselt aja- ja ressursimahukas protsess. Ka erametsaomanikel ei ole võimalik jooksvalt oma metsa andmeid uuendada, inventeerimine toimub katastriüksuste kaupa, mistõttu on metsaomanikel suuremad kulutused metsa inventeerimiseks ja ka andmete uuendamisele kulub rohkem aega.

Probleem 8

Tänane õigus ei anna võimalust ebakorrektselt või oluliste vigadega töötavatelt metsakorraldajatelt võtta ära metsakorraldaja tunnistust. Tahtlik korduv rikkumine võib viia küll metsakorraldusettevõtte tegevusloa kehtetuks tunnistamiseni, kuid mitte metsakorraldaja tunnistuse äravõtmiseni. Sellisel juhul on võimalik jätkata ebakorrektselt tegevust uue juriidilise isiku vormis, kellele antakse üle vahendid ja sõlmitakse lepingud ebakorrektselt tegutsevate metsakorraldajatega.

Probleem 9

Metsaregistri pidamise eesmärk ei vasta tegelikkusele. Praegu on metsaseaduses sätestatud, et riik peab metsaregistris metsa paiknemise, pindala, tagavara, seisundi, kasutamise ja selle kitsenduste arvestust. Sõnastus aga ei vasta tegelikkusele, kuna metsa kasutamise kitsendused tulenevad hoopis Keskkonnaregistris olevatest andmetest ning metsaregistris ei peeta arvestust nende üle.

	<u>Probleem 10</u> Erametsanduse toetuste menetlemise protsess on kulukas, samuti ei ole tänane toetuste andmise kord täielikult ühtlustatud Euroopa Liidu metsandusmeetmetes sätestatuga. Kehtiv kord on ebaotstarbekas, sest kulutusi tuleb teha ka nende toetuste kasutamise kontrollimisele ja tagasinõudmisele, millelt tagasi nõutav summa on marginaalne. Kuna protsess on optimeerimata (topelt sisestamine, sisestamisest tulenevate vigade suur hulk jmt), on toetuste menetlemise halduskulud põhjendamatult suured.
5. Sihtrühm	Muudatused mõjutavad kõiki Eesti metsaomanikke (erametsaomanikke on u 113 000), metsaühistuid, metskorraldusfirmasid ning riiklikke institutsioone (Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur, Keskkonnaministeerium, SA Erametsakeskus, Riigimetsa Majandamise Keskus), kes tegelevad metsanduse valdkonnaga. Lisaks on puudutatud isikuteks kaudselt ka looduskaitseorganisatsioonid.
6. Eesmärk ja saavutatava olukorra kirjeldus	<u>(Probleem 1)</u> Eesmärk on kehtestada minimaalne raievanus, mis võimaldab metsadel siduda raieringi keskmisena aastas maksimaalne kogus süsinikku ja toota maksimaalset omanikutulu nii praeguses kui muutuda võivas nõudluses eri sortimentide järele. Samuti rahvusvaheliste kliimaeesmärkide täitmine. Minimaalne raievanus peab võimaldama majanduslikult ratsionaalseid (investeeringis)otsuseid metsade uuendamise, kasvatamise ja kasutamise kohta. Minimaalne raievanus ei kohusta metsaomanikku raiuma. <u>(Probleem 2)</u> Eesmärk on soodustada turberaie ja valikraie kasutamist metsa majandamise võtetena, leevendades nende raieliikide suhtes kehtivaid piiranguid ja osa neist tühistada. Praegu kehtivad reeglid on suunatud eelkõige vana metsa pikaajalisele hoidmisele, mitte aga selle kiirele ja efektiivsele uuendamisele. <u>(Probleem 3)</u>. Eesmärk on võimaldada kaitset kõigile vääriselupaiga kontseptsioonile vastavatele aladele ning muuta VEPI kaitse tõhusamaks. Selleks kaotatakse piirangud VEPI suurusele (praegu kuni 7 ha) ning VEP võib olla ka kaitstaval loodusobjektil. Mõiste muutmisega tagatakse vajalikul määral kaitse kõikidele riigimaal VEPI tegelikule määratlusele vastavatele aladele. Seni riigimaal seadusega kaitstud 6333 hektarile lisanduvad hoiualadel ja piiranguvööndis asuvad VEPid 3600 hektaril ning väljaspool kaitsealad asuvad 7 ha suuremad VEPid kokku 776 hektaril. Riigimaal on VEPide kaitse jätkuvalt kohustuslik. Sihtkaitsevööndis on VEPide kaitse tagatud juba täna kaitsekorruga.

Koos mõiste korrigeerimisega sätestatakse, et VEPI kaitselepinguid ei sõlmita kaitstavatel loodusobjektidel asuvatele VEPIdele. Kaitsealadel eelistatakse asjakohaste majanduspiirangute seadmist kaitse-eeskirjaga, sh vajaduse korral VEPIde lisamist sihtkaitsevööndisse.

Lisaks reguleeritakse VEPI kaitse avalik-õiguslike juriidiliste isikute maadel ja munitsipaalmaadel. Nende maade metsamajandajatele kehtestatakse riigimetsa majandajatega sarnane kaitsekohustus (koos VEPI mõiste muutmisega u 245 hektaril).

VEPI mõiste muutmise ja suurema hulga VEPIde kaitsmisega tagatakse nende kõrge loodusväärtusega alade kaitse, parandatakse VEPI kaitse mainet nii teadlaste kui ka looduskaitsete silmis. Luuakse selge ja üheselt mõistetav VEPI mõiste, mis on oluline ka puidutööstuse sertifikaatide tingimuste täitmiseks ja järelevalveks.

Samuti muudetakse proportsionaalsemaks lepingute sõlmimise halduskoormus ja saadav looduskaitseväärtus. Selle saavutamiseks on kavas kehtestada normid lepingu sõlmimiseks VEPI suuruse põhjal. Esiteks, kuni 0,5 ha suuruste VEPIde kaitset ei kompenseerita ja kaitse on täielikult vabatahtlik. Lepingut ei saa enam sõlmida 229 hektarile VEPIdest (8,2% eramaa VEPIde pindalast, üle 1000 võimaliku lepingu). Väikesed alad suurendavad täna oluliselt lepingute sõlmimise ja järelevalve kulu (suurema arvu lepingute sõlmimine ja lepinguobjektide järelevalve, notaritasu) ning halduskoormust (andmete käitlemine, sh piirinihked jm ebatäpsused, inventeerimine jms). VEPI mõiste muutmisel lisanduvad eramaade VEPIde kogupindalale üle 7 ha suurused alad (4,8% eramaa VEPIde pindalale lisaks), mis omavad ka suuremat kaitseväärtust võrreldes alla 0,5 ha aladega. Seega kokkuvõttes väheneb lepingute sõlmimise võimalusega eramaa VEPIde pindala küll mõnevõrra (3,4%; senise 2766 ha asemel 2670 ha), kuid võimaldab suurema kaitseväärtusega alade kaitset ning tasakaalustab halduskoormuse ja kaitseväärtuse omavahelist proportsionaalsust. Samas võib eeldada, et metsaomanik rakendab kaitset väiksemal pindalal, kus saamata jääv tulu ei ole nii suur, ka tasuta.

Lisaks muudetakse metsaseaduse sõnastust nii, et lepingu sõlmimine ei ole riigi kohustus, vaid põhineb kaalutusotsusel. See on vajalik kaalumisevõimaluse jätmiseks sõltuvalt olukorrast (VEPI väärtusest, kasvukohatüübist, eelarve suurusest jms), mis samuti võimaldab VEPI kulu ja tulu tasakaalustada.

(Probleem 4) Eesmärk on metsakahjustustest teavitamise ja menetlemise protsessis vähendada nii riigi halduskoormust kui bürokraatiat metsaomanikele.

Seadusemuudatusega tagatakse:

- metsakahjustuse metsateatiste esitamisest loobumine juhul, kui metsakahjustuse andmed on metsaregistris;
- riigi parem ülevaade metsakahjustustest;

- märkimisväärne halduskulude kokkuhoid, välistades dubleerivad tööd (sh välitööd ja andmete esitamine);
- kutsetunnistusega metsakorraldaja metsaregistrisse esitatud metsakahjustuste andmete kasutamine sarnaselt muudele takseerandmetele, mille alusel lubatakse metsateatis otse metsaregistris registreerida;
- metsaomaniku võimalus metsakahjustuse likvideerimiseks väiksema bürokraatiaga ning kiiremini;
- lihtsustatud sanitaarraie või uuendusraie metsateatise registreerimise võimalus juhul, kui metsaregistris on kirjeldatud oluline metsakahjustus.

Kehtima jääb ka senine metsakahjustustest teavitamise ja menetlemise skeem, kuna kahjustused võivad tekkida pärast metsakorraldamist.

Metsakahjustuste riikliku seire aluseks on nii metsaregistrisse perioodi jooksul sisestatud metsakahjustuste kui metsateatistega esitatud metsakahjustuste andmed.

(Probleem 5) Eesmärk on välistada olukord, kus metsaomandi kasutamine on seatud sõltuvusse piirinaabrite otsustest ja tegevusest.

(Probleem 6) Eesmärk on kiirendada metsateatiste menetlusprotsessi ja vähendada halduskulusid.

Metsaomanik saab registreerida metsateatise kavandatavate lage- ja harvendusraiate kohta kohe, kui ta on metsaregistris avalikustanud oma metsa inventeerimisandmed. Kui tingimused vastavad õigusnormidele, saabub teatise registreerimisel positiivne otsus raie kohta mõne hetkega. Selline metsateatise menetlemise kiirus motiveerib metsaomanikke ise teatise registreerima. Seega vähenevad Keskkonnaameti metsateatiste menetlemise halduskulud.

(Probleem 7–9) Eesmärk on metsakorralduse kvaliteedi tagamine, inventeerimisandmete jooksev uuendamine ning metsakorraldusega seotud korra ajakohastamine.

Loobudes metsa inventeerimisest katastri- või majandusüksuse põhjal, on metsaomanikel võimalik jooksvalt oma metsa andmeid uuendada ning vähendada samas metsakorraldusega seotud kulutusi. Metsaomanikel tekib seega võimalus inventeerida eraldise raiumisel kohe pärast raiet vaid see eraldi, mitte kogu kinnistu, mis muudab protsessi kiiremaks ja odavamaks. Riigimetsa majandamisel tähendab see tööprotsessi paremat automatiseeritust, kuna andmebaasi kantud uued eraldiste andmed edastatakse kohe metsaregistrisse, ilma et peaks andmeid esitama katastri- või majandusüksuse kaupa.

Ebakorrektset metsakorraldajad ei saa korduvate tahtlike rikkumiste ilmnemisel metsakorraldustööde tegemist jätkata, kuna nende metsakorraldaja tunnistuse saab kehtetuks tunnistada.

	Metsaregistri pidamise eesmärgi sõnastus on viidud kooskõlla tegeliku sisuga. <u>(Probleem 10)</u> Eesmärk on vähendada toetuste menetlemise halduskulusid ja kiirendada taotluste menetlemise protsessi, täpsustada toetuse saamise tingimusi ja tagasinõudmise aluseid. Osades toetusmeetmetes saab alates teatud tähtajast esitada toetustaotlusi ainult e-keskkonna kaudu. Siirdumine ainult e-keskkonna kaudu taotlemisele toimub järk-järgult. Toetuse saamise tingimused ja tagasinõudmise alused on sõnastatud Euroopa Liidu (edaspidi <i>EL</i>) finantseeritavate metsandusmeetmete järgi. ELi ja riiklike toetuste andmise korra ühesugune sõnastus tekitab vähem segadust nii toetuse taotlejale kui menetlejale. Uus kord arvestab praktikas esile kerkinud probleeme (nt ei võimalda toetust saada kustutamishoiatusega ettevõtjal). Toetusraha jäetakse tagasi nõudmata, kui tagasinõutav summa on alla 50 euro. Ei ole otstarbekas teha kulutusi toetuse kasutamise kontrollimisele ja tagasinõudmisele, kui tagasinõutav summa on marginaalne. Toetusraha tagasinõudmise otsus antakse sundtäitmisele täitemenetluse seadustikus sätestatud korras. Muudatuse tulemusena kaob toetusraha mittetagastamisel vajadus pöörduda esmalt nõudega kohtu poole, vaid kohe on võimalik kasutada täitemenetlust. Nii väheneb tagasinõudeprotsessidega seotud aja- ja rahakulu. Teadlikult valeandmete esitamise korral ei ole toetuse taotlejal õigus saada samas toetusliigis toetust ühe aasta jooksul valeandmete esitamisest arvates. Teatud ajaks toetuse õigusest ilmajätmine aitab ära hoida valeandmete tahtliku esitamise teel toetusraha ebaausat taotlemist.

III. Kaalutud lahendused

7. Kaalutud võimalikud lahendused <i>(märgi nende lahenduste juurde „x“, mille abil probleemi lahendamine oleks realistlik ja mida on käesolevas dokumendis kaalutud)</i>	Avalikkuse teavitamine		Rahastamise suurendamine	x	Mitte-midagi-tegemine	X
	Senise regulatsiooni parem rakendamine		De-regulatsioon		Uue normi loomine	X
	Muu (palun täpsusta):					
7.1. Kaalutud võimalike lahenduste võrdlev analüüs	I. Rahastamise suurendamine <u>(Probleem 3)</u> VEPide ebapiisava kaitse leevendamiseks kaaluti ka eramaal asuvate VEPide kaitseks sõlmitavate lepingute lepingutasu suurendamist vastavalt inflatsioonile ning tasu ühekordset väljamaksmist. Inflatsiooni arvestamine lepingutasudes muudab eelarve suurust oluliselt. Juba viieks					

aastaks suureneb praeguse tarbijahinnaindeksi prognoosi järgi osamakse üle 10% ning eeldab oluliselt suuremat eelarvet. Samas on selline lahendus omanikele vaid veidi motiveerivam kui senine ega pruugi oluliselt suurendada VEPide kaitset. Reeglina on omanike soov saada kogu summa ühekorraga lepingu sõlmimisel. Sellisel juhul on sama eelarvega võimalik sõlmida aastas lepinguid väga väikesele pinnale. Praegusest eelarvest on u 83% juba kohustusega kaetud (iga-aastased osamaksed) ning sama eelarve korral on võimalik korraga väljamakstavaid lepinguid sõlmida vaid viiele hektarile aastas. See moodustab 2014. a metsateatise VEPides planeeritavatest uuendusraiate pindalast vaid u 5% ehk praegune eelarve võimaldaks raie asemel hüvitatud kaitset pakkuda vaid 5% juhtudest. Seega võimaldab senise maksesüsteemi säilitamine üheaegselt suuremal pindalal VEPide kaitset, kuid ei motiveeri raie asemel lepingut sõlmima. Kaaluti ka kaitsealadel asuvatele VEPidele kaitselepingute sõlmimise võimalust. Sellisel juhul saaks eramaal lepinguid sõlmida oluliselt suuremale pindalale (kokku 2766 hektari asemel 4660 hektaril ehk pindala suureneks 1,7 korda). Samas suudab VEPide praegune eelarve katta maksimaalselt vaid 21% eramaa VEPide pindalast ning seetõttu pole mõttekas ega võimalik suurendada VEPide lepinguõiguslikku pindala veel 68% võrra, kui nende alade kaitset on võimalik juba olemasolevate meetmetega korraldada (kaitse-eeskirjad).

Teine rahastamise ja VEPidega seotud teema on munitsipaal- ja avalik-õiguslikel maadel asuvad VEPid. Toetuste maksmine vastavatele omanikele oleks oluline muudatus kogu metsaseaduse kohaste toetuste süsteemis, mis praegu toetab vaid erametsaomanikke, ehk nõuaks toetuste laiendamist ka avalik-õiguslikele ning munitsipaalmaadele. Samas on VEPide hoidmine seotud avaliku huviga ning kasuga elanikkonnale tervikuna, mistõttu nende kaitse peaks olema loomulik osa avalik-õiguslike juriidiliste isikute tegevusest. Toetuste maksmine tõstaks oluliselt eelarvet – erametsadega analoogse toetuse korral 20 aasta peale u 5500 eurot/ha. Maatulundusmaa sihtotstarbega avalik-õiguslikel ja munitsipaalmaadel asuvate VEPide kogupindala on u 135 ha, mis pärast mõiste muutmist suureneb 155 hektarini.

(Probleem 7) Metsakorralduse pindala suurendamiseks erametsades on üks võimalik lahendus metsaseaduse § 10 kohase metsa inventeerimise ja metsamajandamise kava koostamise toetuse eelarve mahu suurendamine. Tänapäevane toetuse maht u 600 000 eurot aastas jääb oluliselt alla metsaomanike taotletud summale. Toetuse mahu suurendamine vähendaks erametsaomanike kulutusi metsakorraldusele ning motiveeriks neid rohkem metsa korraldama. Riigimetsades ei lahendaks rahastamise suurendamine probleemi.

II. Mitte-midagi tegemine

(Probleem 1) Majandatavad metsad on kehtiva korra tõttu praeguseks majanduslikult optimaalsest vähem tootnud juba 195 mln eurot ning järgmise kümnendi keskele arvatuna kaotavad metsaomanikud vähemalt 206 mln eurot. Huvi metsade uuendamise ning pikema raieringi ja kvaliteetsemat materjali andvate puistute kasvatamise vastu jääb toetusmeetmetest hoolimata väheseks. Eesti metsaressuris suureneb majanduslikult väheväärtuslike lehtpuupuistute osakaal ja väheneb okaspuu enamusega ökosüsteemide osakaal. Metsade keskmine vanus ja metsakahjustuste ulatus suurenevad, juurdekasv ja süsiniku sidumine väheneb jätkuvalt.

(Probleem 2) Osa metsaseadusega raieviisidele seatud nõudeid ei ole ajakohased ega jätkusuutlikud. Lageraie asemel alternatiivseid raieviise ei kasutata, kuna tingimused on ebamõistlikud ja neile seatud piirangud ei soosi nende rakendamist metsakasvatuses ja keskkonnapidamises.

(Probleem 3) Viimastel aastatel on raiete hulk VEPIdel suurenenud. 30%-le algselt inventeeritud ja teaduslikule VEPI mõistele vastavatest suure loodusväärtusega VEPIdest ei ole võimalik tagada piisavat kaitset. VEPIde kaitse kaitsealade piiranguvõõndites riigimaal on ebaselge. Lisaks ei ole reguleeritud VEPIde kaitse avalik-õiguslikel ja munitsipaalmaadel. Erineva suurusega VEPIde kaitseväärtus ja lepinguga seotud halduskulud ei ole tasakaalus – mida väiksemad VEPId, seda suuremaks kujuneb nende kaitsega seotud halduskulu pindala kohta, samas loetakse väärtuslikumaks just suurepinnalisi VEPE.

(Probleem 4) Samu andmeid ja dokumente koostatakse ja edastatakse mitu korda. Riigile on tegemist väga suure kuluga, registreerides ja menetledes laekunud metsakahjustuse metsateatise ja raie metsateatise. Välitöid tehakse topelt olukorras, kus samad andmed on metsakorraldaja juba metsaregistrisse esitanud.

(Probleem 5) Metsaomandi kasutamine on seatud sõltuvusse piirinaabrite otsustest ja tegevusest. Kehtib printsiip – kes esimesena esitab teatise, see saab. Metsateatistega, mida tegelikkuses ei realiseerita, hoitakse kinni lubatud lageraielankide pindalad, välistades sellega raied ka piirnevatel eraldistel.

(Probleem 6) Erametsaomanikud esitavad jätkuvalt metsateatiseid Keskkonnaametile ega kasuta teatise registreerimise võimalust. Seega on protsess aeganõudev ja halduskulud suured.

(Probleem 7-9) Metsaregistri pidamise eesmärk ei vasta tegelikule sisule.

Metsi inventeeritakse katastri- või majandusüksuste kaupa, mistõttu on metsaomanikel suuremad kulutused metsa inventeerimiseks ja andmete uuendamine võtab ka rohkem aega.

Ebakorrektset metsakorraldajad jätkavad tegevust, mis omakorda mõjutab nii metsaregistri andmete usaldusväärsust, kui toob kaasa vigaste ja ebaõigete andmete parandamisega seotud täiendavaid kulusid.

(Probleem 10) Metsaseaduse erametsanduse toetuste menetlemise protsess on kulukas. Kehtiv kord on ebaotstarbekas, sest kulutusi tuleb teha ka nende toetuste kasutamise kontrollimisele ja tagasinõudmisele, millelt tagasinõutav summa on marginaalne. Kuna protsess on optimeerimata (kahekordne sisestamine, sisestamisest tulenevate vigade suur hulk jmt), on toetuste menetlemise halduskulud põhjendamatult suured.

III. Kehtiva korra muutmine

(Probleem 1) Puistute mitmekesisust arvesse võttes on minimaalseks raievanuseks konkreetse puistu vanus, millega toodetakse raieringi keskmisena aastas maksimaalne kogus puitu (mahuküpsus) ehk seotakse maksimaalne kogus süsinikku ning saavutatakse maksimaalne omanikutulu nii praeguses kui muutuda võivas nõudluses eri sortimentide järele.

(Probleem 2) Metsaseaduses raieviisidele seatud nõuded on asjakohased. Raiete nõuded on jätkusuutlikud ja kõik raieliigid on kasutusel, sest tingimused on mõistlikud ja praktikas rakendatavad.

(Probleem 3) VEPi mõiste muutmine pindala piirangust ja kaitstaval loodusobjektile paiknemisest sõltumatuks on ainus võimalus kaitse-eelduse loomiseks kõigile tegelikele VEPidele. Lisaks muudab mõiste muutmine VEPi sisuliselt arusaadavamaks ning huvirühmadele vastuvõetavamaks.

Võttes arvesse, et suurtel (sh suurematel kui 7 ha) VEPidel on eriti suur looduskeskkonna väärtus, VEPid vajavad üldiselt ranget kaitsereežiimi (piiranguvööndi ja hoiualade režiim ning metsamajandamise lubamine pole kaitseks piisav) ning kaitse alt välja jäetud VEPide osakaal on suur (teaduslikule mõistele vastavate VEPide kogupindalast 20,5% riigimaal ja 9,5% eramaal), siis on oluline tagada vähemalt riigimetsades ja avalik-õiguslike juriidiliste isikute omandis olevates metsades nende tegelik kaitse. Suurim osa ehk looduskaitseobjektidel asuvad VEPid on umbes 2/3 ulatuses riigimaal ning nende korral puudub oht kattuvateks kompensatsioonideks. Riigimetsa funktsioon on palju laiem kui vaid majandustulu saamine, sisaldades ka ühiskonnale vajaliku looduskeskkonna hoidu, seega pole riigimetsa VEPide kaitse alt välja jätmise põhjendatud. Lisaks on VEPi kaitse üks puidutööstuse sertifikaatide tingimusi, aga samas on siin tegemist olulise puudujäägiga – seadus teatud määratlusele

vastavaid alasid VEPIks ei loegi. Kuigi riigimaadel kaitstakse VEPe juba praegu samas ulatuses (osaliselt seoses sertifikaatide nõuete täitmiseks), muudaks seadusega kaitse sätestamine VEPide kaitse tehniliselt lihtsamaks ja õiguslikult selgeks. Avalik-õiguslike isikute maadel ja munitsipaalmaadel kaitse kohustuslikuks muutmisega ühtlustatakse kaitseenorme. Kuigi neil maadel asuvate VEPide osakaal on väike (alla 2%), oleks sellise kohustuse seadmine õiglane. Nagu riigimaad, teenivad avalik-õiguslike juriidiliste isikute maad ning munitsipaalmaad reeglina avalikke huve, mille hulka kuulub ka keskkonnakaitse – seega võiks neid ka reguleerida samamoodi.

Eramaadel on otstarbekas tasakaalustada halduskoormus ja kaitseväärtus ning seadusega välistada võimalus lepingu sõlmimiseks 0,5 ha suurustele VEPidele. Kaitsealustel objektidel paiknevatele VEPidele kaitselepinguid ei sõlmita ka edaspidi.

Halduskoormuse ja saadava tulu proportsionaalsuse tagamiseks ning riigieelarve liigse koormamise vältimiseks on põhjendatud muuta ka metsaseaduse § 23 lõiget 4 selliselt, et riigile jääks VEPI kaitselepingute sõlmimisel kaalutusõigus.

(Probleem 4) Riik hoiab märkimisväärselt kokku kulusid ja metsaomaniku jaoks väheneb bürokraatia, kuna seadusemuudatusega:

- loobutakse metsakahjustuse metsateatiste esitamise nõudest, kui metsakahjustuse andmed on metsaregistris;
- lõpetatakse tööde (sh välitööde) ja olemasolevate andmete esitamise dubleerimine;
- võimaldatakse metsaomanikul lihtsustatud korras registreerida sanitaarraie või uuendusraie metsateatis, kui metsaregistris on kirjeldatud oluline metsakahjustus.

(Probleem 5) Metsaomandi kasutamist saab kavandada piirinaabrist sõltumatult. Metsateatistega, mida tegelikkuses ei realiseerita, ei takistata piirinaabritel raiet teha.

(Probleem 6) Erametsaomanikud kasutavad aktiivsemalt teatise registreerimise võimalust. Seega metsateatise menetlemise protsess kiireneb ning Keskkonnaameti halduskulud vähenevad.

(Probleem 7) Metsa inventeerimise maht on metsa omaniku otsustada, tal on võimalik eelarvet endale sobivalt planeerida. Riigimetsa puhul tähendab see tööprotsessi paremat automatiseeritust, kuna andmebaasi kantud uued eraldiste andmed edastaks kohe metsaregistrisse, ilma et peaks katastri- või majandusüksuse kaupa andmeid edastama.

	(Probleem 8) Tahtlik korduv valeandmete esitamine lõpeb, ebakorrektsed tööd tegevad metsakorraldajad kaotavad metsakorraldajana tegutsemise võimaluse. (Probleem 9) Seaduse täpsustamise tulemusel vastab metsaregistri pidamise eesmärk tegelikkusele. (Probleem 10) Erametsanduse toetuste menetlemise protsessi halduskulud vähenevad. Kehtiv kord on otstarbekas ja optimeeritud.
7.2. Kokkuvõte	Kehtiva korra muutmine loob parima lahenduse kitsaskohtade ja tekkinud probleemide lahendamiseks. Ühtlasi annab see parima tulemuse nii metsade vabatahtlikus kaitses kui ka majandamises ja kliimakoostuste täitmisel.

IV. Kavandatavad muudatused

8. Kavandatavate muudatuste õiguslikud raamid (<i>sh põhiseadusega määratletud raamid ning Euroopa Liidu ja muu rahvusvahelise õigusega määratletud raamid</i>)	Kavandatav metsakorraldaja tegevusloa äravõtmise võimalus on puutumuses põhiseaduse §-ga 31, mille kohaselt on Eesti kodanikul õigus vabalt tegutseda ettevõtlusega. VEPe käsitlevate sätete muutmine ja kohalikele omavalitsustele VEPI kaitse kohustuse panemine on puutumuses põhiseaduse § 154 lõike 2 teise lausega, mille kohaselt seadusega kohalikele omavalitsusele pandud riiklike kohustuste kulud kantakse riigieelarvest.
9. Välisriigid, mille õigusakte on kavas seaduseelnõu koostamisel analüüsida (<i>koos põhjendusega</i>)	Probleemi 1 ja 2 analüüsimisel on meil kehtivat korda võrreldud Soome Vabariigi asjakohaste õigusnormidega. Probleemi 1 on Soome Vabariik lahendanud minimaalsete raievanuste kaotamisega. Sellega ei ole kaasnenud raieahtude kasvu.
10. Kavandatavate muudatuste kirjeldus, sh eri võimaluste kirjeldus	1. Täpsustatakse seaduses kasutatavaid mõisteid, muudetakse turbe- ja valikraie tingimusi ning kaotatakse ebavajalikud piirangud. Sealhulgas kaotatakse aegjärkse raie ajaline piirang, alandatakse esimese raiejärgu järgset täiust aegjärksel raiel, suurendatakse valikraiel raiuda lubatavate häilude läbimõõtu, vähendatakse valikraiel raiejärgse metsa minimaalset lubatavat täiust. Metsaseaduse §-s 29 muudetakse kuuse uuendus- ja valikraiet lubavat vanust. 2. Muudetakse VEPI mõistet nii, et selle suurusel ei ole piirangut ning VEPIdeks loetakse kõik alad sõltumata asukohast, kui need vastavad VEPI määratlemise kriteeriumidele. Sätetatakse avalik-õiguslike juriidiliste isikute metsamaade ja munitsipaalmaade metsamajandajatele VEPIde kaitsekohustus.

	Eramaa VEPidele seatakse lepingu sõlmimisel suurusepiirang. Lepinguid ei saa sõlmida edaspidi kuni 0,5 ha suurusele alale, kuid ülemist piiri enam pole. Lepinguid ei saa sõlmida ka kaitstavatel loodusobjektidel asuvate VEPide kohta. Riigile jäetakse suurem kaalutusvõimalus teha otsus kaitselepingu sõlmimiseks sõltuvalt konkreetsest olukorrast ja eelarve täitmisest. 3. Metsaseaduse § 41 muudetakse – kui olulise metsakahjustuse andmed on metsaregistris, ei pea esitama metsakahjustuse metsateatist. 4. Metsaseaduse § 29 lõiget 11 täiendatakse nii, et lageraielangi pindalale sätestatud piirangud kehtivad metsaomandi piires ega laiene väljapoole. 5. Metsaseaduse §-st 11 jäetakse välja metsa inventeerimisel katastri- või majandusüksuse kaupa inventeerimise kohustus. Metsaseaduse § 9 lõikes 1 sõnastatud metsaregistri eesmärgist jäetakse välja arvestuse pidamine kitsenduste üle. Metsaseaduse § 12 lisatakse metsakorraldaja tunnistuse peatamise ning kehtetuks tunnistamise alused. Metsaseaduse § 41 lõikest 13¹ jäetakse välja nõue, et enne metsateatise registreerimist peavad metsa inventeerimisandmed olema metsaregistris 30 päeva avalikustatud. 6. Metsaseaduse §-s 10 on kavandatud järgmised muudatused. Täpsustatakse toetuse saajale esitatavaid nõuded. Lisaks sellele, et tema suhtes ei ole algatatud likvideerimismenetlust, ei ole ka pankrotiseaduse kohaselt nimetatud ajutist pankrotihaldurit või välja kuulutatud pankrotti. Kui taotleja on metsaühistu või ettevõtja, ei ole tal äriregistrisse või mittetulundusühingute ja sihtasutuse registrisse kantud kehtivat kustutamishoiatust. Täpsustatakse toetuse tagasinõudmise aluseid ja lisatakse, et toetusraha jäetakse tagasi nõudmata, kui tagasinõutav summa on alla 50 euro. Teadlikult valeandmete esitamise korral ei ole toetuse taotlejal õigus saada samas toetusliigis toetust ühe aasta jooksul valeandmete esitamisest arvates. Lisatakse klausel, et kui toetuse saaja jätab toetusraha tagasinõudmise otsuse tähtajaks täitmata ja kui mõistliku aja jooksul ei ole võimalik tagasinõutavat toetusraha tasaarvestada, annab toetuse andja toetusraha tagasinõudmise otsuse sundtäitmisele täitemenetluse seadustikus sätestatud korras. Tasaarvestamist võib teha ka pärast toetusraha tagasinõudmise otsuse sundtäitmisele andmist.		
10.1. Töötatakse välja uus tervikseadus		10.2. Muudatused tehakse senises seaduses	x

11. Selgitus	Metsaseaduse uue tervikteksti väljatöötamine ei ole esialgsel hinnangul vajalik, kuna kavandatud muudatused ja kitsaskohtade kõrvaldamine on võimalik metsaseaduse muutmisega.
12. Puudutatud ja muudetavad õigusaktid	• Metsaseadus; • keskkonnaministri 4. jaanuari 2007. a määrus nr 2 „Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend, vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja vääriselupaiga kasutusõiguse arvutamise täpsustatud alused“; • keskkonnaministri 16. jaanuari 2009. a määrus nr 2 „Metsa korraldamise juhend“; • keskkonnaministri 27. detsembri 2006. a määrus nr 88 „Metsa majandamise eeskiri“; • Vabariigi Valitsuse 07. jaanuari 2016. a määrus nr 2 „Metsaressursi arvestuse riikliku registri põhimäärus“; • keskkonnaministri 21. detsembri 2006. a määrus nr 82 „Metsakorraldaja katsetöödele ja eksamitele esitatavad nõuded, katsetööde ja eksamite korraldamise ning tulemuste hindamise ja metsakorraldaja tunnistuse andmise kord“.
13. Seaduse tasandil uute reeglite loomise vajalikkus	Seaduse tasandil uue korra loomine kehtiva seaduse muutmise kaudu tuleneb asjaolust, et seni on neid valdkondi reguleeritud metsaseadusega.

V. Määratletud mõjud (p 10 põhjal punktid)

14. Mõju

14.1. Kavandatud muudatus	Seaduses kasutatavate mõistete täpsustamine, turbe- ja valikraie tingimuste muutmine ning ebavajalike piirangute kaotamine. Kuuse uuendus- ja valikraiet lubava vanuse muutmine		
14.1.1. Mõju valdkond I ja alajaotis	Mõju majandusele ja looduskeskkonnale.	14.1.2. Avalduv mõju	Positiivne majanduslik mõju metsade majandamise efektiivsusele (eeskätt metsade uuendamisele) ja tulukusele. Vähenevad lageraie suhtes alternatiivsete raieviiside piirangud, mis muudavad need raieviisid kasutajasõbralikumaks ja senisest edukamalt metsakasvatuses ja keskkonnakaitses rakendatavaks. Metsaomanikul on võimalik teha aegjärgse raie järgmine järk siis, kui eelmine on uuenenud, mitte ei pea ootama kümme aastat. Väiksem raiejärgne täius

			soodustab uuenemist. Valikraiel saab raiuda suurema läbimõõduga häilu, mis samuti soodustab kiiremat uuenemist. Kuuse raievanuse alandamisega vähenevad arvestatavalt kuuse kõrgema raievanusega kaasnevad juure- ja tüvemädanike põhjustatud kahjud. Metsad seovad raieringi keskmisena aastas maksimaalse koguse süsinikku. Metsade võime siduda peamiselt teistes sektorites tekkinud CO₂ heidet suureneb. Metsade uuendamine kuusega muutub kohustusest investeerimisvõimaluseks. Mõju keskkonnale on neutraalne. See tagatakse iga puistu korral säilikpuude jätmise (10–20 suuremat puud hektari kohta) nõude ja metsauuendamise kohustuse täitmisega.	
14.1.3. Olulisus	Ulatus	V	Sihtrühma suurus	V
	Sagedus	K	Ebasoovitavate mõjude risk	V
14.1.4. Mõju valdkond II ja alajaotis		14.1.5. Avalduv mõju		
14.1.6. Olulisus	Ulatus		Sihtrühma suurus	
	Sagedus		Ebasoovitavate mõjude risk	
14.1.7. Edasine analüüs				
14.1.8. Miks on mõju ebaoluline?	Turbe- ja valikraiet kasutatakse vähe metsa uuendamiseks, kasutatakse peamiselt lageraiet. Ka täna raiutakse suur osa kuusepuistuid juure- ja tüvemädanike tõttu metsakaitseeksporti alusel. Sellisel juhul ei rakendata kuusele raiet lubavat vanust, vaid raiet lubavaks kriteeriumiks on kahjustus ja selle ulatus. Kuuse uuendus- ja valikraiet lubava raievanuse alandamine suurendab kuuse raietest saadavat tulu ja vähendab lisandväärtust mitteloovat halduskoormust.			
14.2. Kavandatav muudatus	VEPi mõistet muudetakse nii, et selle suurusel ei ole enam pindalalist piirangut. Samuti loetakse VEPIks ala, mis jääb looduskaitseobjekti piiridesse, kui see vastab muudele VEPI määratlemise kriteeriumidele. Avalik-õiguslike juriidiliste isikute maadel ja munitsipaalmaadel kasvava metsa majandajatele sätestatakse VEPI kaitsekohustus. Eramaa VEPIdele seatakse lepingu sõlmimisel suurusepiirang (lepinguid ei saa sõlmida enam kuni 0,5 ha suurusele alale, kuid ülemist piiri enam pole.) Lepinguid ei saa sõlmida ka kaitstavatel loodusobjektidel asuvatel aladel. Riigile jäetakse lepingu sõlmimisel suurem kaalutusvõimalus olenevalt konkreetsest olukorrast ja eelarve täitmisest.			

14.2.1. Mõju valdkond I ja alajaotis	Mõju elu- ja looduskeskkonnale.	14.2.2. Avalduv mõju	Vääriselupaigad säilivad suuremal pindalal (looduskaitseobjektidel paiknevate, üle 7 ha suuruste ning avalik-õiguslike ja munitsipaalmaade VEPide lisandumine). Sageli on tegemist väga kõrge väärtusega metsatükkidega, ökoloogiliste jäänukitega, mis võimaldavad kaitsta ohustatud liike ka väljaspool kaitseala – majandusmetsades – kuni sobivate alade (taas)tekkeni. Tegemist on väärtuspõhise, detailsema ja lühemaajalise looduskaitsega väiksemal pindalal. Lepingute sõlmimisele kaalutusotsuse lisamisega on võimalik tasakaalustada rangelt kaitstavate alade esinduslikkust.		
	14.2.3. Olulisus		Ulatus	V	Sihtrühma suurus
	Sagedus	V	Ebasoovitavate mõjude risk		V
14.2.4. Mõju valdkond II ja alajaotis	Mõju riigiasutuste korraldusele ning avaliku sektori kuludele ja tuludele.	14.2.5. Avalduv mõju	Riigiasutuste halduskoormus väheneb väikesepinnaliste VEPide kaitseks lepingute sõlmimise lõpetamise ja järelevalve arvelt (KeA, SA Erametsakeskus). Riigimetsa Majandamise Keskusel on kohustus tagada kõigile VEPidele piisav kaitse (ka kaitsealadel), mida ta on seni vabatahtlikult ka teinud, kuid muudatuse jõustumisel on selleks ka seaduslik alus. Kohalikke omavalitsusi ja avalik-õiguslikke metsaomanikke mõjutab saamatajäänud metsatulu. Samas asuvad maatulundusmaa sihtotstarbega munitsipaalmaal VEPid peamiselt ühes omavalitsuses (Tahkuranna vald, rohkem kui 56 ha), teistel omavalitsustel on neid marginaalselt (alla 1 ha). Teiste sihtotstarvetega maadest on VEPid enamjaolt üldkasutatava sihtotstarbega maal, sh parkides, kalmistutel, asulametsades, veekogude ääres jm. Nende säilitamine metsatulu saamist ei mõjuta. Kuna muudatus puudutab peamiselt üht valda, on mõju hinnatud väikeseks. Avalik-õiguslikest omanikest omab VEPe Eesti Maaülikool (koos kavandatavate muudatustega ligi 80 ha, Järvelja ja Polli), kes on nõustunud neid ka Järveljal säilitama, ja Kaitseliit (u 4 ha).		

14.2.6. Olulisus	Ulatus	V	Sihtrühma suurus	V
	Sagedus	V	Ebasoovitavate mõjude risk	V
14.2.7. Edasine analüüs				
14.2.8. Miks on mõju ebaoluline?	2/3 VEPIdest on riigimaadel, kus säilitatakse VEPe juba praegu samas ulatuses, mille kaitse on plaanis seaduse muudatusega õiguslikult reguleerida, et muuta VEPIde kaitsmine tehniliselt lihtsamaks ja õiguslikult selgeks. Kaotades lepingu sõlmimise võimaluse 0,5 ha väiksematele VEPIdele ning andes selle võimaluse 7 ha suurematele VEPIdele, väheneb eramaadel lepingute sõlmimise võimalus vähesel määral, so 3,4% (senise 2766 ha asemel 2670 ha).			
14.3. Kavandatav muudatus	Metsakahjustusest teavitamise protsessi lihtsustamine			
14.3.1. Mõju valdkond I ja alajaotis	Mõju riigiasutuste töökorraldusele ning avaliku sektori kuludele ja tuludele.	14.3.2. Avalduv mõju	Riigi halduskoormus väheneb märkimisväärselt, kuna olulises mahus lõpeb tööde (sh välitööd) ja andmete esitamise dubleerimine. Registris olevate andmete mitmekordse esitamise vältimisel on võimalik rahaline kokkuhoid üksnes RMK-I hinnanguliselt u 80 000 eurot aastas.	
14.3.3. Olulisus	Ulatus	V	Sihtrühma suurus	V
	Sagedus	K	Ebasoovitavate mõjude risk	V
14.3.4. Mõju valdkond II ja alajaotis	Mõju majandusele	14.3.5. Avalduv mõju	Kui metsakahjustus on metsaregistris kirjeldatud, on metsaomanikul võimalik metsakahjustus likvideerida väiksema bürokraatiaga. See motiveerib omanikke rohkem oma metsa tervise heaks raieid tegema. Paraneb võimalus metsakahjustuste operatiivseks likvideerimiseks, mis hoiab ära kahjustatud puidu väärtuse suurema kahanemise.	
14.3.6. Olulisus	Ulatus	V	Sihtrühma suurus	V
	Sagedus	K	Ebasoovitavate mõjude risk	V
14.3.7. Edasine analüüs				
14.3.8. Miks on mõju ebaoluline?	Metsakahjustuste likvideerimise alused ja olemus ei muutu. Protsessi optimeerimine vähendab halduskulusid ja kiirendab metsakahjustuste likvideerimise protsessi			

14.4. Kavandata muudatus	Metsaomandi majandamise kinnistuspõhiseks muutmine			
14.4.1. Mõju valdkond I ja alajaotis	Mõju majandusele ja looduskeskkonnale	14.4.2. Avalduv mõju	Metsaomanikud saavad oma küpsed metsad uuendada õigeaegselt, sõltumata piirinaabri otsustest ning tegevusest. Muudatuse järel on mõlemal metsaomanikul võimalik raiuda samaaegselt seadusega maksimaalselt lubatud ulatuses. Kuna keskmine lageraielangi suurus on u 1,5 ha, siis on suurte (suuremate kui 7 ha) lagedaks raiutavate alade tekkimise võimalus minimaalne. Lageraielade uuenemine on tagatud seadusega. Eesti metsamaastik on raiesmike ja noorte metsade tõttu paljude liikide jaoks liialtkillustunud. Pikas perspektiivis võib osade raiesmike suurenenud pindala olla elurikkusele positiivse mõjuga, kui kasutada selle eesmärgi täitmiseks raiete ruumilist planeerimist. Säilikuude ja elupaigakildude säilitamine raiel aitab suurendada maastiku sidusust elustikule.	
14.4.3. Olulisus	Ulatus	V	Sihtrühma suurus	K
	Sagedus	V	Ebasoovitavate mõjude risk	V
14.4.4. Mõju valdkond II ja alajaotis		14.4.5. Avalduv mõju		
14.4.6. Olulisus	Ulatus		Sihtrühma suurus	
	Sagedus		Ebasoovitavate mõjude risk	
14.4.7. Edasine analüüs				
14.4.8. Miks on mõju ebaoluline?	Metsaseadusega on tagatud metsade uuenemine viie aasta jooksul pärast raiet. Metsaomanik peab rakendama metsa uuendamise võtteid kahe aasta jooksul raiest arvates.			
14.5. Kavandata muudatus	Loobumine metsakorraldusest katastri- ja majandamisüksuse põhjal ning metsainventeerimise põhimõtete muutmine. Metsaregistri eesmärgi täpsustamine. Metsakorraldaja tunnistuse kehtetuks tunnistamise võimaluse loomine. Metsa inventeerimisandmete 30 päeva avalikustamise nõude kaotamine enne metsateatise registreerimist.			

14.5.1. Mõju valdkond I ja alajaotis	Mõju majandusele, sh ettevõtlusele.	14.5.2. Avalduv mõju	Turule jäävad vaid ettevõtted, kus töötavad kvaliteetseid andmeid esitavad metsakorraldajad. Metsaregistri eesmärgi täpsustamine majandusele mõju ei oma. Inventeerimisandmete 30 päeva avalikustamise nõude kaotamine tagab metsade majandamise operatiivsuse (nt külmade saabumisel saab kohe raiuda).	
14.5.3. Olulisus	Ulatus	V	Sihtrühma suurus	K
	Sagedus	V	Ebasoovitavate mõjude risk	V
14.5.4. Mõju valdkond II ja alajaotis	Mõju riigiasutuste töökorraldusele ning avaliku sektori kuludele ja tuludele.	14.5.5. Avalduv mõju	Metsaregistri pidamise eesmärgi muutmine viib normi kooskõlla tegelikkusega ning kulutused ega töökorraldus sellega ei muutu. Metsakorraldusest katastri- või majandamisüksuse põhjal inventeerimise nõude kaotamine ei muuda riigiasutuste (eriti Keskkonnaagentuuri) töökorraldust. Kuna aga kavandatavate muudatuste jõustumisel tuleb metsakorraldusandmete andmehalduritel välitööde käigus rohkem sõita, et jõuaks kontrollida u 10% esitatud andmetest, võivad suureneda registripidamise halduskulud. Seoses metsakorraldaja tunnistuse kehtetuks tunnistamise võimalusega on võimalik turult eemaldada ebakorrektsed andmeid esitavad metsakorraldajad. Selle tulemusena väheneb metsaregistrisse esitatavate andmete tagasilükkamine vigade tõttu, mis omakorda vähendab korduskontrolle ja seega ka halduskoormust. Kui kaob inventeerimisandmete avalikustamise 30 päeva nõue, suureneb metsateatiste registreerimine metsaomanike poolt. Seega automaatkontrollide osakaal suureneb ja Keskkonnaameti halduskoormus väheneb.	
14.5.6. Olulisus	Ulatus	V	Sihtrühma suurus	V
	Sagedus	K	Ebasoovitavate mõjude risk	V

14.5.7. Edasine analüüs	-
14.5.8. Miks on mõju ebaoluline?	Metsakorralduse aluste korrigeerimisel ning metsaregistri pidamise eesmärgi muutmisel ei ole vaja täiendavat analüüsi, muudatustel ei ole negatiivset mõju metsaomanikele. Metsakorraldusfirmade jaoks on mõju ebaoluline, kuna metsa korraldamise meetodika ei muutu, pigem on mõju positiivne, kuna turule jäävad vaid kvaliteetset tööd tegevad metsakorraldajad. Metsakorraldajatest (seisuga 26.08.2015 on tunnistusega metsakorraldajaid 233 isikut) on mõju vaid isikutele, kes ei tee töid nõutud tingimuste kohaselt. Korrektselt tegutsevatele metsakorraldajatele mõju ei ole. Avaliku sektori üldine töökorraldus jääb samaks, võib esineda vaid väike halduskulude kasv seoses läbitud kilomeetrite hulgaga andmete kontrollimisel. Seda aitab kompenseerida kvaliteetsete andmete esitamise suurem hulk ja korduskontrollide vähenemine ning metsateatiste registreerimisel rakenduva automaatkontrollide osakaalu kasv.

14.6. Kavandatav muudatus	Erametsanduse toetustega seotud protsesside täpsustamine			
14.6.1. Mõju valdkond I ja alajaotis	Mõju riigiasutuste töökorraldusele ning avaliku sektori kuludele ja tuludele	14.6.2. Avalduv mõju	Riigi halduskoormus väheneb märkimisväärselt, kuna protsess on optimeeritud (taotlemine e-keskkonnas – kaob mitmekordne sisestamine ja väheneb sisestamisest tulenevate vigade hulk jmt) ning kulutusi ei tehta nende toetuste kasutamise kontrollimisele ja tagasinõudmisele, mille tagasinõutav summa on marginaalne.	
14.6.3. Olulisus	Ulatus	V	Sihtrühma suurus	V
	Sagedus	V	Ebasoovitavate mõjude risk	V
14.6.4. Mõju valdkond II ja alajaotis		14.6.5. Avalduv mõju		
14.6.6. Olulisus	Ulatus		Sihtrühma suurus	
	Sagedus		Ebasoovitavate mõjude risk	
14.6.7. Edasine analüüs				
14.6.8. Miks on mõju ebaoluline?	Toetuste taotlemise põhialused ei muutu.			

VI. Väljatöötamise tegevuskava

15. Kontseptsiooni eeldatav valmimise ja kooskõlastamisele saamise aeg (kui järgmise sammuna koostatakse eelnõu kontseptsioon)	
16. Eelnõu eeldatav kooskõlastamisele saamise aeg	September 2016
17. Avaliku konsultatsiooni eeldatav toimumis aeg	Mai 2016
18. Õigusakti eeldatav jõustumise aeg	
19. Kaasatavad valitsusasutused ja valitsusvälised organisatsioonid	Keskkonnaministeerium Rahandusministeerium Justiitsministeerium Põllumajandusministeerium Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Keskkonnaamet Keskkonnaagentuur SA Erametsakeskus Riigimetsa Majandamise Keskus Eesti Metsa- ja Puidutööstusliit Eesti Erametsaliit Eesti Keskkonnaühenduste Koda
20. Vastutavate ametnike nimed ja kontaktandmed	Riina Martverk, KeM metsaosakonna juhataja, riina.martverk@envir.ee , 6262913 Taivo Denks, KeM metsaosakonna peaspetsialist, taivo.denks@envir.ee , 6262902